

Virág helyett könyvet köt

Nyomdász nem lesz Vámos...

Gutenberg korában, s azt követően a nyomdásznak nagy becsülete lehetett, 1848-ban a márciusi ifjak Landerer úr nyomdájához vonultak. Ma, a műholdas televíziózás korában már csak az olombetűk dekára mért súlya a régi: a nyomdaipart is forradalmasította az elektronizáció.

A szedőgépek csattogását, monoton zaját a számítógépek alig hallható zümmögése váltja fel. Az átállás e szakmában éppúgy kelt félelmeket, mint reményeket.

Mikor az írott szó presztízsvésztéséről beszélünk, meg kell említenünk, hogy a valaha jól kereső nyomdászok többségének fizetése jelenleg alig, vagy egyáltalán nem haladja meg a társadalmi létminimumot.

A Szegedi Nyomda tanműhelyében szorgoskodó tanoncokkal beszélgetve ezért nem lepődtem meg azon, hogy az e mesterséget választott fiatalok egykedvűen veszik tudomásul: minden jel arra mutat — rossz szakmát választottak.

— Nem voltam jó tanuló... a jegyeiről jobb, ha nem beszélünk. Ide biztosan felvesznek, gondoltam. A pályaválasztási tanácsadó is ezt javasolta, meg a családban is volt egy nyomdász... Hát így kerültem ide — magyarázkodott a végzős fiúk egyike.

A könyvkötő részlegben két, ugyancsak végzős, álmodozó (vagy álmos?) szemű lányt szólítottam meg. Ők is jobb híján vállalkoztak a hároméves ipari tanuló iskola elvégzésére.

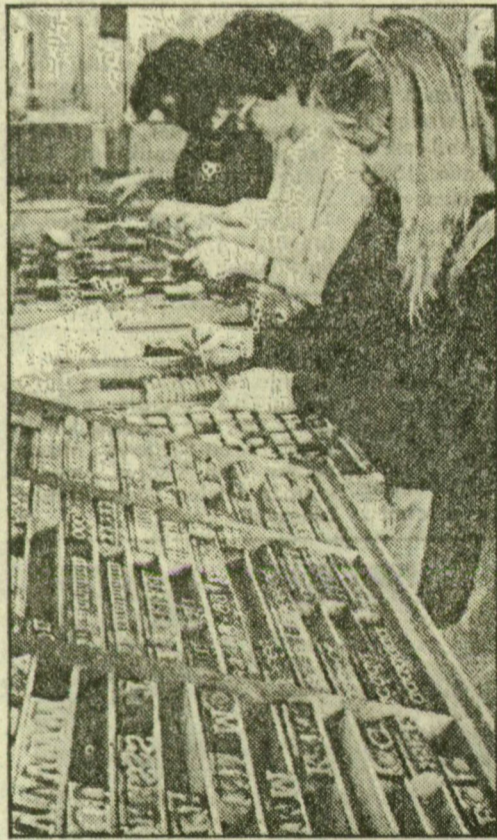
— Megmondom őszintén — kezdte a beszédesebb —, én nem akarok a nyomdába menni. Az iskolát, ha már elkezdtem, megpróbálom elvégezni, de utána mindenképp más munka után nézek.

— Mégis, mire gondolsz? Más szakmát választasz vagy gyorsan férj után nézel?

— Ugyan már! Ilyen fiatalon? Szeretnék leérettségizni. Ha sikerül, még vámos is lehetek.

— Miért pont vámos?

— Mert Vámosnak hívnak, egyébként pedig ezt már gyermekkoromban elhatároztam, amikor egyszer külföldre utaztunk. Azt hiszem, az a munka nekem tényleg tetszene.

Ahogy elnéztem: éppen stemplizett (nyomatványokat sorszámozott), ennyi erővel a határon is lehetne. A másik törekenyebb vonásokkal áldott, hosszú, hullámos hajával tündöklő lány fodrász szeretne lenni, vagy: könyv helyett — virágkötő.

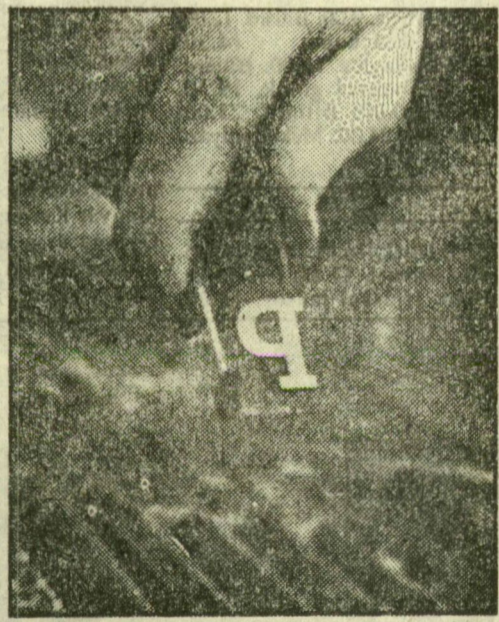
A szedők között munkálkodó kortársnői sem nyilatkoztak másként. Egyikük hosszú, pirosra mázolt körmeivel hivalkodott. A lakk egyre csak kopott a betűk között, de ezt szemmel láthatólag nem bánta. Csipesz nélkül is boldogult.

Nyomdásznak egyébként az általános és középiskolákból egyaránt jelentkeznek. A mesterség csínját-bínját tanulók közül az utóbbi korcsoport képviselőinek talán több esélyük lesz a szakmában maradásra. Képzésidejük egy évvel rövidebb, ugyanakkor ők eleve az elérhető új technológiával ismerkednek.

Megkockáztatnám: ilyen mérvű utánpótlásra a régióban jelenleg működő nyomdaiparnak nincs szüksége. Mivel a szegedi tanoda termékei kelendők, piacképesek, a szorgos ifjú kezek munkájára tanítatójuknak ezért szüksége lehet. Az ingyenes, sőt ösztöndíjaz oktatás ára így gyakorlatilag három, bizonytalanságban töltött évben állapítható meg.

Sajnálatos: a nyomdászjelöltek az írott szónál jobban vonzódnak szabad idejükben a tévéhez vagy a videóhoz. Véget érne a Gutenberg-galaxis? Az ólomgözsöny nyomdák korszaka leáldozóban. Ennek ellenére remélhetjük: a betű továbbra is öl, gyilkolja a sötétség bacilusait. (Gyenes Kálmán felvételei)

Varga Iván

Szigorúan bizalmas!

Ki emlékszik ma már Dégen Imrére?

Kevesen tudják kényszerű nyugdíjaztatásának körülményeit. Azt az 1975-ös, az Országos Vízügyi Hivatalnál folytatott pártvizsgálatot, melynek zárójelentéséről — készült 25 példányban — a „Szigorúan bizalmas” címkét — tudomásunk szerint először — ezennel lekaparjuk. Az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság vezető munkatársainak jóvoltából rendelkezésünkre álló kordokumentum dátuma: 1975. A vizsgálóbizottságot az MSZMP KB Titkársága küldte ki az OVH-nál tapasztalható „rendellenességek” foltárására.

Vizügytörténeti tény ma már, hogy a vízügyi szolgálaton belül a szakmai felkészültség mindig is nagyobb súllyal esett latba, mint az oly sokat hangoztatott hármaskövetelmény politikai-vezetői alkalmasságot erőteltő elemei. E józan megfontoláson alapuló „szokás” — 15 év távlatából is dermesztően — Dégen ellen fordítja a hatalmi fegyverzetet: „A vízügy területén... volt fasiszta elemek, ellenforradalmárok... kerültek vezető beosztásba és ezek ma is jelentős befolyással rendelkeznek... A káderhatáskör gyakorlásában az illetékes pártiszervek nem tudnak együttműködni az OVH vezetőjével” — így szól a vád első két pontja. S a vizsgálóbizottság statisztikája rímeli rá: az elnöki kinevezési hatáskörbe tartozó vezetők között a párttagok aránya az OVH-nál jóval alacsonyabb, mint más országos főhatóságoknál. Sőt: a vízügy vezetése nem állja a szakmai képzést ösztönözni a politikai helyett, minek következtében a „szakemberek jelentős része csak a szakmával összefüggő kérdések iránt érdeklődik”, s egyáltalán: lebecsülik a párt és a társadalmi szervek szerepét! Ami, ugye, igazán nem csodálható, tekintve, hogy az OVH 15 felső szintű vezetője közül egy a munkás, s egy a paraszt származású... És csak egynek van felső fokú politikai iskolai végzettsége.

Ami mármint a káderpolitikai és személyzeti munka hibáit és azokban az elnök felelősségét illeti: Dégen nemcsak nagyobb árvíz esetén irányítja kiterjedt — kormánybiztosi — hatáskörrel a védekezés erőit, hanem „normál körülmények között is csaknem olyan feltétlen engedelmességet, utasításainak végrehajtását követeli meg, mint rendkívüli körülmények között”. Olyan merészségre is vetemedik, hogy a pártbizottsági hatáskörbe tartozó kutatóintézetit igazgató felmentése és áthelyezése ügyében először nem az illetékes PB-hez fordul — ez történetesen a nyolcadik kerületi, ahol nyilván jobban tudják, ki alkalmas a vízügyi kutatók direktorának. Sőt, Dégen a nagy-budapesti titkár közbelépésére sem vonja vissza döntését, azaz: rossz a viszonya a párthoz.

Annak a vádnak is nyomába ered a vizsgálóbizottság, hogy az egyes igazgatóságok területén épített létesítmények (gátörházak, munkásszállások, szivattyútelepek) pihenést, üdülést is szolgálnak. Egynemelyikük indokolatlanul igényes ki-

Igaz is: ki emlékszik ma már az 1945-ös Ideiglenes Nemzeti Kormány földbirtokreformjának egyik műszaki szakértőjére, az 1956-os dunai jeges árvíz kormánybiztosára, utóbb a vízügyi társulatok újjászervezőjére, a szennyvízbírság „kitalálójára”, az 1965-ös dunai és 1970-es tiszai árhullám elleni védekezés főparancsnokára, arra a sokoldalúan felkészült mérnökre, akit Szegeden megtapsoltak bő húsz éve, amikor egy mozhíradóban feltűnt a vetítövásznon? Ki emlékszik ma már Dégen Imrére?

gyobb árvíz esetén irányítja kiterjedt — kormánybiztosi — hatáskörrel a védekezés erőit, hanem „normál körülmények között is csaknem olyan feltétlen engedelmességet, utasításainak végrehajtását követeli meg, mint rendkívüli körülmények között”. Olyan merészségre is vetemedik, hogy a pártbizottsági hatáskörbe tartozó kutatóintézetit igazgató felmentése és áthelyezése ügyében először nem az illetékes PB-hez fordul — ez történetesen a nyolcadik kerületi, ahol nyilván jobban tudják, ki alkalmas a vízügyi kutatók direktorának. Sőt, Dégen a nagy-budapesti titkár közbelépésére sem vonja vissza döntését, azaz: rossz a viszonya a párthoz.

Annak a vádnak is nyomába ered a vizsgálóbizottság, hogy az egyes igazgatóságok területén épített létesítmények (gátörházak, munkásszállások, szivattyútelepek) pihenést, üdülést is szolgálnak. Egynemelyikük indokolatlanul igényes ki-

vitelezésű — így a jelentés, mely azért azt is megállapítja: „e kettős rendeltetésű létesítményeket pihenés céljára a vízügyi dolgozók veszik igénybe — kevésbé a fizikai dolgozók — a szakszervezeti bizottságok elosztása alapján”.

S ha már a pihenésnél tartunk: „Dégen elvtársnak és fiának is nagy értékű nyaralója van, ami meghaladja a törvényes lehetőségeket” — emiatt is vizsgálódni kell, s a végén megállapítani: az elnöknek négyszáz négyszögletes visegrádi telken ötvenöt négyzetméteres, „nem luxusjellegű” hétvégi háza, felnőtt, nős fiának pedig Ráckeve-n ötven négyyszögletes, tanácstól bérelt telke van. Ez hát a luxus 1975-ben?

Végül egy szorosán vett szakmai vádpontból idéznék még: „az OVH elnöke — véleményének alátámasztására — gyakran igénybe veszi a tudományos intézetek szakvéleményét”, s ezek, úgy mond, igazolják az előre meghatározott tételt. (Megjegyezzük: a káderpolitikai hibák felsorolásakor oly részletes jelentés ehelyütt egyetlen konkrétumot sem, a forrás pedig úgy említi: több helyen szóvá tették...)

A határozati javaslatban a KB Titkárság felkéri a Minisztertanácsot, hogy tegyen intézkedéseket az OVH-nál a káder- és személyzeti munkában, valamint a gazdasági-pénzügyi és morális jellegű kérdésekben tapasztalt hiányosságok felszámolására, valamint kéri a kormányt: „Dégen Imre elvtársat nyugdíjazza.” Megtörténi.

Dégen Imre szakmai munkásságának értékelése a vízügyi szolgálat — részben már teljesített — feladata. Politikai rehabilitációja még várat magára. Ahogy a műegyetem vízgazdálkodási tanszékének oktatói a közelmúltban széles körben terjesztett, nyílt levélükben fogalmaznak: „most rehabilitálta a műegyetem azokat is, akiknek Dégen valaha védelmet, segítséget nyújtott. De vajon a vízügy kire és meddig vár a tisztesség megadásával Dégen Imrének is?”

(pálfi)

A hideg vízre való sem kevés

Szökőár a fürdőszobában

Lassan megszokjuk, hogy együtt kell élnünk az áremelésekkel. Legtöbben rezignáltan vesszük tudomásul, mától vagy holnaptól többet kell fizetni szinte mindenért. Lassan már a hideg vízre való sem lesz könnyű előteremteni — mondjuk olykor. És valóban: január 14-étől ismét megemelkedett a víz ára. Feltételezve, hogy valaki átlagfogyasztó, s négytagú családjával napi fél köbméter vizet pancsikol el, akkor ezután havi háromszáz forint lesz a vízdíja. Valóságos szökőár a fürdőszobában, ahhoz képest, hogy alig két esztendeje még csak fillérekbe került a víz.

— Ezentúl egyetlen forint támogatás sem lesz az ivóvízen — mondja Kovács Gábor, a Szegedi Vízművek és Fürdők főmérnöke. — Újdonság, hogy egyformán számlázunk a közületeknek és a lakosságnak is ezután. Eddig 10 forint 60 fillér volt egy köbméter ivóvíz termelői ára, a lakosság viszont csak 7,50-et fizetett érte.

— Mi lesz ezután?
— A csatornázott területeken 12 forint helyett 19 forint 40 fillért kell fizetni. A lakossági vízdíj így 76 százalékkal, a csatornadíj 38 százalékkal, összesen 61 százalékkal emelkedett hétfőtől. De minden rosszban van valami jó is...

— Áremelésben jó?

— Első hallásra furcsának tűnik, de így igaz. Mivel megszűnt a dotáció, ezentúl nem lesz mit elvonni, azaz a víz ára nem emelkedik olyan ütemben tovább, mint az elmúlt két évben. Csak a termelési költségekből adódó pluszt kell továbbhárítanunk.

Hát igen, ha ehhez még azt is hozzászámítjuk, hogy máshol mennyi a víz, akkor tényleg kevésbé látszunk szomorúnak. A napokban megjelent rendelet szerint ugyanis Miskolcon 256 százalékkal, Pécsen 222 százalékkal emelkedik majd a víz ára.

— Szeged szerencsés helyzetben van, mert nagy mélységi vízkészletünk van, tisztítás nélkül is megfelelő ivóvíznek.

— Ha már a tisztításról szó esett... Lesz-e végre szennyvíztisztítója a városnak?

— Egyelőre tisztítatlanul ömlik a lakossági szennyvíz a Tiszába. A piaci árra való áttérés után várható, hogy leveksi a kezét rólunk a minisztérium. Az önkormányzat várhatóan jobban a szívén viseli majd, milyen a Tisza vízminősége. Remény tehát van...

(rafai)